

KKV-k és a Bővítés - Egy Közös Kihívás

A Közép- és Kelet-Európai KKV Szövetségek Deklarációja

Bevezetés:

A Közép- és Kelet-Európa országaiban zajló átalakulási folyamat kezdete óta eltelt több, mint 10 évben a gazdaság drámai változásokon ment keresztül. A nagy állami vállalatokat privatizálták és munkavállalók ezreit bocsátották el. Ezt csak a kis- és középvállalkozások alakításában bekövetkező látványos fellendülés tudta ellensúlyozni. Különösen drámaiak voltak a változások azokban az országokban, ahol a gazdasági reformok előtt nem létezett magánvállalkozás, mint Bulgária, Románia, Szlovákia és Csehország.

Ez a lenyűgöző fejlődés nem szabad, hogy elfeledtesse azokat a hatalmas problémákat, amelyekkel az újonnan létrehozott vállalkozások szembe találják magukat a Közép- és Kelet-Európai országokban. Míg a külföldi befektetők gyakran élveznek adókedvezményeket és kapnak állami támogatást, addig a hazai kezdőknek a nehézségek egész sorával kell megküzdeniük, úgymint a pénzügyi források nem-elérhetősége, minőségi munkatársak találásának nehézségei, az állami támogatás hiánya, időrabló bürokratikus eljárások és a folyamatosan változó jogi környezet.

A Közösségi Acquis átvételével a jogi változások sebessége tovább gyorsult. Emellett az EU-szabályoknak való megfelelés jelentős beruházásokat kíván majd meg, különösen olyan területeken, mint a környezetszennyezés ellenőrzése, szociális védelem és munkahelyi biztonság. Ez a legtöbb KKV-nál éles ellentétben van a krónikus tőkehiánnyal.

Voltak olyan remények, hogy az Európai Unió majd támogatást nyújt ehhez az átalakulási folyamathoz, az előcsatlakozási stratégia részeként. A gyakorlatban azonban az EU-s pénzeket túl gyakran fordítják óriási, presztízsértékű projektekre, kormányzati struktúrákra vagy pedig további kiegészítő információs hálózatok kialakítására anélkül, hogy kihasználnák a KKV-közvetítő szervezetek már létező struktúráját.

A közép- és kelet-európai KKV-szövetségek tudatában vannak annak a ténynek, hogy egyszerre nem lehet megoldani minden problémát. Valamint, hogy a szoros állami költségvetések nem teszik lehetővé a nagyobb pénzügyi támogatást. Másrészt viszont a politikai döntéshozóknak tisztában kell lenniük azzal a veszéllyel, hogy a következő néhány évben rengeteg újonnan létrehozott KKV el fog tűnni. Bármilyen, a közép-kelet-európai kormányok és/vagy az

Európai Unió által támogatott összefüggő KKV-politikának figyelemmel kell lennie a Kisvállalkozások Európai Chartájára, melyet 2000. júniusában, Feira-ban minden tagország elfogadott.

Orvosolandó azon információk hiányát, hogy a bővítésnek milyen hatásai lesznek a KKV-kre/az egyes ágazatokra szükséges bevezetni egy kutatáson alapuló információs politikát a KKV-k irányába, felhasználva az Európai Unió által a jelölt országok számára biztosított finanszírozási forrásokat.

A meglévő problémákból a Közép- és Kelet-Európai KKV-szövetségek három területet kívánnak megcélozni, amelyeknek a KKV-k jövőbeli fejlődése érdekében nagyobb prioritást adnak, anélkül, hogy pénzügyileg lényegesen megterhelnék a központi költségvetést:

Pénzügyi forrásokhoz való hozzájutás

Bár a helyzet országonként más és más, bizonyos közös pontokat lehet találni:

- a KKV-k nincsenek tisztában a különböző pénzügyi eszközökkel (faktorálás, lízing, beszállítói hitelek és kockázati tőke, üzleti angyalok, stb.) a tanácsadói és információs szolgáltatások hiánya miatt,
- másrésről a piacon megtalálható pénzügyi eszközök többsége nem igazodik a KKV-k speciális igényeihez,
- a KKV-k és különösen a kisvállalkozások gyakran arra kényszerülnek, hogy magán pénzügyi forrásokat találjanak (család, stb.), mivel meglehetősen nehézkesnek találják a banki kölcsönökhöz való hozzájutást, a következő okok miatt:
 - o annak az igénye, hogy meglehetősen régóta működjön a cég,
 - o különösen magas jelzálog követelmények (Lengyelország: 200%)
 - o magas kamatlábak (Lengyelország: nagy vállalatok alapkamat +1%, KKV-k különösebb múlt nélkül – alapkamat +fel 5%-ig, Magyarország: KKV-k 7-7,5% extrakamatot fizetnek az alapkamatra),
 - o nehéz hosszú lejáratú kölcsönt kapni.
- számos országban a KKV-k nem kapnak a kormánytól kamattámogatást, hogy csökkenthessék kölcsöneik költségeit,
- vannak általában nem jól működő magán vagy állami pénzügyi források az induló vállalkozások támogatására.
- Néhány országban létrehoztak kölcsöngarancia rendszereket, melyek regionális vagy országos szinten működnek. Ezek azonban gyakran alultőkésítettek, elérhető újra-garancia mechanizmus nélkül. A garancia rendszerek általában nem tudják kielégíteni a kívánalmakat.

A pénzügyi forráshoz való hozzájutás kiemelt fontosságú a kis- és középvállalkozások alakítása és növekedése szempontjából. Ennek fényében a közép- és kelet-európai KKV-szövetségek felhívják kormányaikat és az Európai Uniót, hogy valósítsák meg a következő intézkedéseket:

Kölcsöngarancia rendszerek – hatékonyság és költséghatékony

Az első és legfontosabb ajánlás, hogy minden közép-kelet-európai országban hozzanak létre kölcsöngarancia rendszert. A legtöbb nyugat-európai országban

kitűnő eszköznek bizonyultak a bankok kockázatának csökkentésében, mely aztán alacsonyabb kamatlábakban és alacsonyabb jelzálog követelményekben jelentkezett. Emellett a kölcsöngarancia alapok nem jelentenek súlyos pénzügyi terheket az állami költségvetés számára.

Ezeket a rendszereket megfelelően fel kell tőkésíteni, hogy megfelelhessenek a piaci elvárásoknak. Ezért szükséges lesz, hogy a nemzeti kormányok, a bankok és az EU hozzájáruljanak ezek finanszírozásához. Egy későbbi fázisban a vállalatoknak is hozzá kellene ehhez majd járulniuk.

Bizonyos hitelek és kölcsönök állami támogatása

A KKV-knak egyenlő esélyek kellene, hogy versenyezzenek a nagyobb cégekkel. Az a tény, hogy ők lényegesen magasabb kamatokat fizetnek jelentős versenyhátrányt jelent számukra és akadályozni fogja, hogy erőforrásaikat a Közösségi Acquis-val összhangban investálják be. Az EU-val együttműködve a Közép- és Kelet-Európa-i országoknak olyan kezdeményezésekkel kell előállniuk, mint „Növekedés és környezet” és „Növekedés és Foglalkoztatás” a Közösségi Acquis végrehajtására koncentrálva.

Hogy a versenyben elkerüljük a torzulásokat, a kormányoknak limitálniuk kellene támogatásukat néhány, politikailag fontos és általánosságban elérhető rendszerre.

Valamint ezeket az intézkedéseket adócsökkentésekkel kellene társítani, oly módon, hogy a Közösségi Acquis-ba beruházó hitelek visszatérítéseit (a kamatokat is) csökkenteni lehessen az adóteherből.

Állami támogatás az induló vállalkozásoknak

Az új vállalkozások létrehozása lényeges az ipari szerkezetváltás és a növekvő innovációs követelmények kezeléséhez. A közép- és kelet-európai kormányok alapvetően érdekeltnek kell, hogy legyenek ebben a folyamatban. Két támogató intézkedés javasolt.

Mikro-Hitelek:

Kis kezdőhitelek a mikrovállalkozások létrehozásához különösen a szolgáltatói szektorban. A tapasztalat azt mutatja, hogy ezek a rendszerek bátorítják, különösen a női vállalkozókat vállalkozásaik felállításához.

Mag tőke alapok/inkubátorok:

Az úgynevezett új gazdaságoknak és a gyorsan növekvő vállalatoknak kitűnő kilátásaik vannak a jövőbeli profitra, de nekik is komoly pénzügyi

kötelezettségeik vannak. A mag tőke alapok és az inkubátorok hatékonyan és hatásosan megválaszolják ezeket az igényeket. Ahol csak lehetséges a magántőkét be kell vonni.

A különböző pénzügyi eszközök növekvő tudatosítása

A Phare programnak és a nemzeti kormányoknak finanszírozniuk kell egy képzési programot a Közép- és Kelet-Európai KKV-szövetségek üzleti tanácsadói számára, hogy képessé tegyék őket a KKV-k kísérésére azon erőfeszítésükben, hogy a legmegfelelőbb pénzügyi forráshoz jussanak.

Részvétel a szociális párbeszédben

Az autonóm és az aktív szociális párbeszéd fejlesztése előfeltétele a szociális piacgazdaság létrehozásának a jelölt országokban. A szociális partnereknek elsődleges szerepet kell, hogy játsszanak az európai bővítésben és az integrációs folyamatban, felelősségeik és kompetenciájuk szerint. A szociális párbeszéddel a szociális partnerek aktívan hozzá tudnak járulni a gazdasági és társadalmi reformok megfogalmazásához, többek között a közösségi acquis bevezetéséhez, gazdaságilag hatékony és társadalmilag elfogadható módon.

De a szociális párbeszéd teljes részévé válik az *acquis communautaire*-nek is a foglalkoztatás és a szociálpolitika területén. Az Amszterdami Egyezményvel a szociális partnerek egy igazi szociális üzem szereplői, hisz az biztosítja az európai szociális partnereknek azt a jogát, hogy megtárgyalják az európai törvénykezéshez vezethető megállapodásokat.

A gyakorlatban minden jelölt országban létezik szociális párbeszéd, mely szerveződhet egyrészt, mint tripartit konzultáció a kormánzzal, másrészt mint kétoldalú szociális párbeszéd a munkaadói szervezetek és a szakszervezetek között. A legtöbb országban a KKV-szövetségek közvetve vagy közvetlenül ebbe be vannak vonva.

Figyelembe véve, hogy minden előirányzott reform erősen fogja érinteni a KKV-ket is, a közép- és kelet-európai KKV-szövetségek arra hívják fel kormányaikat, hogy

- ismerjék el az erős és független KKV-szövetségek fontosságát a gazdasági és társadalmi reformok előrevitelében,
- biztosítsák, hogy a KKV-k közvetlenül és függetlenül résztvehessenek a szociális párbeszédben országos KKV-szövetségeiken keresztül. Ha több KKV-szövetség létezik egy országban, akkor a részvételt a legrepresentatívabb(ak)ra kell korlátozni,
- támogassák a felelőségek megfelelő artikulációját és elosztását a különböző akciószintek között (országos, szektorális, területi, vállalati)
- erősítsék a szociális partnerek autonómiáját és biztosítsanak egy olyan közeget, amelyben teljes mértékben gyakorolhatják felelősségeiket.

Szakképzés, szakmai képesítések és innováció

Ha Európa „a világ legdinamikusabb és leginkább versenyalapúbb gazdasága lesz 10 éven belül”, hosszantartó gazdasági növekedéssel és több és jobb munkahellyel, akkor számos cél meg fog valósulni. A tudás alapú társadalomnak az oktatáson, a képzésen és a kutatásból származó új ismereteken kell alapulnia. Az oktatás és képzés esetében, melyek nemzeti ügyek szükség van egy közös stratégiára, amelyben a nemzeti rendszerek áttetszőek és ahol a számos minőségi kritérium fel van sorolva, melyek alapján mérhetőek az országos rendszerek.

Mikor az oktatási rendszerben változásokra kerül sor, akkor a KKV-k képviselőit is be kell vonni a folyamatba. A vállalkozói ismereteknek már az általános iskolában szerepelnie kell a tantervben. A szakképzést, hogy sikeres lehessen mind a képzőközpontokban, mind a vállalkozásoknál folytatni kell. A továbbképzésre és az átképzésre a legtöbb esetben sor kerülhet a kisvállalkozás keretein belül. Figyelembe kell venni, hogy a szaktudás fejlődik a vállalkozásoknál, mind a szakképzés, mind a továbbképzés, mind az átképzés eredményeként. A középfokú szakképzés különböző rendszereit -ideértve a tanonckodást is- az oktatás és képzés egyéb formáival azonos mértékben kell támogatni és egyenlő mértékben finanszírozni.

Az oktatás és a szakképesítések életbevágóan fontosak a munkaerőpiacok működéséhez, mind az EU-ban, mind a Közép- Kelet-Európai országokban. Szükség van egy szakképesítési és oktatási offenzívára az új szaktudások megszerzéséhez és a létező szaktudás javításához, hogy megfeleljenek a gyorsan fejlődő gazdaság kihívásainak, mely sokkal bonyolultabb munkaköröket teremt. Az EU-nak és a Közép- és Kelet-Európai országoknak meg kell állniuk a helyüket a világ más részei által megnövelt versenyben. A vállalkozásoknak és a kormányoknak keresniük kell a lehetőségeket, hogyan képezhetnék tovább nem csak a munkahelyen dolgozókat, hanem a munkanélkülieket is.

Különleges figyelmet kell fordítani a fiatalok oktatására és képzésére. Mostantól elő kell segíteni a tanulók és gyakornokok cseréjét a közép- és kelet-európai országok és az EU-tagországok között. Minden működő országos és európai csereprogramba be kell vonni a jelölt országokat. A vállalkozások közti cserék nagyon sikeresnek bizonyultak és ezért ezeket tovább kell fejleszteni.

A KKV-knek a szakképzésben, munkahelyi képzésben és továbbképzésben való részvétele, valamint az új, jobb szaktudás szükségessége fontosságának

megértése érdekében a következőket javasoljuk Közép- és Kelet-Európa kormányainak:

- Biztosítsák a KKV-szervezetek bevonását az országos képzési rendszerek működésében, javításában,
- Értsék meg annak szükségességét, hogy a KKV-kat be kell vonni a döntéshozatalba, a forráselosztásba, valamint a szakképzés, a tanonckodás és a munkahelyi képzés megvalósításába,
- Támogassák, segítsék elő gyakornokok csereprogramjait, csakúgy mint oktatók és vállalkozók csereprogramjait,
- Támogassák a KKV-knál történő képzést értékelő rendszereket,
- Biztosítsák, hogy az EU K+F programjaiban erős hangsúlyt nyerjenek a flexibilis kisebb olyan kutatási projektek, melyek a kutatási intézetek, egyetemek és KKV-k regionális hálózatainak kialakítására koncentrálnak.